

KAYSERİ VE ÇEVRESİNDE KUZUGÜDENLİ AŞİRETİ VE EŞKIYALIK OLAYLARI

Doç. Dr. Mehmet Metin HÜLAGÜ,
Erciyes Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi,
Tarih Bölümü Öğretim Üyesi,
Cep: 0-543-4418330/Mail: Hulagu@erciyes.edu.tr

Özet

Eşkialık olayları insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Bu olgudan geçmişte olduğu gibi yakın tarihimizde Anadolu kentleri de nasibini almıştır. Özellikle Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde eşkıyalık hareketleri büyük bir artış göstermiştir.

Anadolu'da eşkıyalık hareketlerinin meydana geldiği yerlerden birisi de değişik türden birçok aşiret mensubunun yaşadığı Kayseri sancağı ve çevresi olmuştur.

On dokuzuncu asırda Kayseri sancağı ve çevresinde eşkıyalık hareketleri noktasında dikkat çeken aşiretlerinden birisi ise Kuzugüdenli aşiretidir. Türkmen topluluğundan olan Kuzugüdenli aşireti mensupları Kayseri sancağı ve çevresinde uzun yıllar eşkıyalık yolu ile halka zulmederek mallarını gasp etmekten, sancağın huzur ve sükununu bozmaktan çekinmemişlerdir.

Anadolu'da, Kuzugüdenli aşireti örneğinde olduğu gibi, eşkıyalık edenlerin hareketleri sadece eşkıyalık ve yol kesicilik yahut hırsızlık suretiyle insanların maddî anlamda mal ve servetlerini almak ve çalmakla da sınırlı kalmamıştır. Halkın eşya ve hayvanlarını almanın, ziraat ve ticaretlerine sekte vurmanın ötesinde ahalden bir kısma hakarete bulunmak, şiddetli biçimde dövmek, çırılçıplak soymak, namuslarını kirletmek, idam etmek suretiyle kendilerini öldürmek yahut ağır derecede yaralamak, hanelerini yakmak ve dolayısıyla ailelerin dağılmasına sebep olmak gibi manevî anlamda zarar vermek şeklinde de seyretmiştir. Maruz kalınan bu katliam ve yağmalar nedeniyle ki genel anlamda Anadolu'da, özelde ise Kayseri ve çevresinde, dönem dönem, insanların can ve mal güvenliği ortadan kalkmıştır.

Bu dönemde Anadolu'da eşkıyalık olaylarının artmasının gerisinde merkez ve taşrada idarî anlamda meydana gelen bozukluk ve boşluklar birinci derecede rol oynamış gözükmektedir. Devletin giderek güç ve kuvvetten düşmesi, içte ve dışta fırsat kollayan mütecavizlere ciddi anlamda karşı koyamaması bu tür olaylarının genişlemesine ve etkinleşmesine yol açmış, neticede hem devlet ve hem de toplum bu tür hareketlerden ciddi anlamda zarar görmüşlerdir.

Anahtar Kelimeler: Eşkialık; Eşkialık; Aşiret; Kuzugüdenli; Kayseri

1- Giriş

Kayseri sancağı, devletçe izlenen iskân siyaseti gereği, tarihî seyri içerisinde Anadolu kentleri arasında dikkat çekici bir boyutta aşiret çeşidine ve nüfusuna

sahip olmuştur. Yirmi dört Oğuz boyundan her boya mensup iki yüz seksen dört aşiret-oymak ve cemaatin Kayseri ve çevresine yerleşmiş olduğu görülür¹.

Kayseri sancağı, muhtelif türden aşiret-oymak ve cemaatin yanında, aynı zamanda Ermeni ve Rum nüfusunun da ağırlıklı olarak yaşadığı yerleşim yerlerden birisidir. Toplumsal yapıdaki bu çeşitlilik, bölgede hayat süren farklı boy ve kollarından aşiret, Müslim ve gayr-i Müslim unsurlar ile daha da nazik bir durum kazanmıştır. Ayrıca bölgede göçebe hayat tarzının, isteyerek veya istemeyerek, benimsenmiş bir yaşam tarzı haline gelmiş olması; değişik cezalarla şehrin bir kısım suçluların sürgün mahalli olarak benimsenmesi; olumsuz iklim şartlarının zaman zaman bölge insanlarını kıtlık ve hastalık gibi ciddi sıkıntı ve sarsıntılarla karşı karşıya bırakması ve sair nedenlerledir ki Kayseri sancağı civarında tasallut ve eşkıyalık olayları, dönem olarak üzerinde durduğumuz on dokuzuncu asrın ortalarında olduğu gibi, her zaman için kolaylıkla meydana gelebilmiştir.

Kayseri sancağı ve çevresinde eşkıyalık hareketinde bulunan ve halka zulmedip mallarını gasp eden aşiretlerden birisi de Kuzugüdenli aşireti olmuştur².

2- Kuzugüdenli Aşireti

Kuzugüdenli aşireti Türkmen topluluğundan olup Adana sahilleri ve Yüreğir kazası, Tarsus havalisi, Sivas sancağında Yeni İl kazası, Niğde, Rakka ve Kayseri'de yerleşmiş ve yaşamıştır³.

Eşkıyalık hareketleri içerisinde Kuzugüdenli aşiretinin varlığı daha ziyade Yeni İl aşiretleri mensuplarından olup Kayseri sancağında oturanlar açısından dikkat çekicidir. Bu aşiret mensupları arasında, farklı zamanlarda farklı oranlarda olmakla birlikte, her zaman için hırsızlık ve yol kesicilikte bulunan kimseler yer alabilmiştir⁴.

Ele alınıp incelenen konu ile ilgili belgelerde her ne kadar eşkıyalık veya eşkıya tabirlerine yer verilmişse de bu şekilde tabir edilen kelimelerden kasıt bu işi bir yaşam tarzı haline getirerek veya ulaşmak istediği hedefe varmanın bir yolu olarak değerlendirerek kurulu düzen veya merkezi otorite ile karşı karşıya gelmek, ona başkaldırmak, onunla süreli veya süresiz bir çatışma içerisine girmek değildir. İleriki satırlarda yer alan örneklerden de anlaşılacağı üzere, bu tabirler sınırlı bir anlam yükü ile karşımıza çıkmaktadır. Belgelerde eşkıyalık, eşkıya veya şakilik ve şaki diye tanımlanan hareketler daha çok idarî ve iktisadî bozukluklar yanında sosyal duyarsızlıklar ve bencil yaşam biçiminden kaynaklanmış olup, kurulu düzenle çatışmayı hiçbir zaman için hedef olarak benimsememiştir. Eşkıyalık eden veya etrafa tasallutta bulunan kimseler belirli bir aşiretin üyesi olmak, muayyen bir guruba ait bulunmakla birlikte bu tür davranışları kendileri ile sınırlı kalmış, olumsuz hareketleri mensubu buldukları aşireti hiçbir zaman için ilzam etmemiştir. Bilakis aşiretin önde gelenleri menfî davranışlar sergileyen üyelerini o tür hareketlerde bulunmaktan caydırmak, gerekirse cezalandırmak yoluna gitmişlerdir.

3- Kuzugüdenli Aşireti ve Eşkîyalık

Kuzugüdenli aşiretine mensup eşkıyaların etrafa vermiş oldukları zararlar daha ziyade yaylaklarına çıktıkları sırada meydana gelmiş, kışlaklarında buldukları zamanlarda ise, alınan askerî tedbirler dolayısıyla, etrafa zarar vermeye cesaret edemedikleri görülmüştür⁵.

Kuzugüdenli ve Afşar aşireti gibi aşiret eşkıyasının zararlarının giderilmesi noktasında devlet, bu olayları bölgede bulundurduğu süvari nizamiye, birkaç takım atlı ve bir miktar zaptiye neferi ile önlemeye çalışmıştır. Askerî kuvvet Niğde, Nevşehir ve Kırşehir civarında görev yapmış, bu havalide meydana gelecek olayları bertaraf etmek için tedbirler almıştır. Örneğin, Niğde sancağında aşiretlere mensup eşkıyalarının liva halkının can ve mal güvenliğine zarar vermesini önlemek, yollarda soygunda bulunmaları ve adam öldürmelerinin önüne geçmek üzere Konya tarafında bulunan süvari ikinci alayın dördüncü bölüğü bu bölgede görevlendirilmiştir. Ayrıca Niğde, Nevşehir, Kırşehir ve Kayseri taraflarında asker bulundurulmuş, bu çevrede emniyetin sağlanmasına gayret edilmiştir. Bundan dolayıdır ki Kayseri havalisinde bulunan süvari alayları ile piyade taburlarının memuriyet süreleri uzatılmıştır⁶.

Ancak Kuzugüdenli aşiretinin bir zamandan beri, özellikle 1847 yılında meydana gelen tasallutları, hırsızlık ve adam öldürme hareketlerine cüret göstermelerinden ötürü bölge ahalisinin güvenliği ortadan kalkmış, insanlar mal ve canlarının emniyetinden emin olamaz hale gelmişlerdir. Halk, korktukları için, uzun bir süre evlerine kapanarak kapılarından dışarı çıkamamışlardır. Böyle bir durum ise bölgede ziraat ve ticaretin yüz üstü kalmasına neden olmuştur. Bundan muzdarip olan bazı kimseler eşkıyalık hareketinde bulunanların üzerlerine gidilerek gereğinin yapılmaması halinde, insanların çoluk çocuğunu yanlarına alarak, daha emin beldelere kaçıp gideceklerini dile getirmişlerdir⁷.

Aşiretin bir kısım üyeleri halkın yolunu keserek sahip oldukları nakit paranın yanında, bal mumu, battaniye, berber aynası, berber taşı, çakı, çuka, enfiye kutusu, enfiye tabakası, entari, fermane, fildişi tarak, gazlı çakı, hırka, İngiliz usturası, kahve tavası, kazan, kemik tarak, mavi boncuk, merkep, mest, misk kutusu, palan, sabun, şal, şalvar, tarak, tesbih, top bez, Tosya kuşağı, un ve benzeri mallarını soymak ve gasp etmek suretiyle halkı perişan etmişlerdir⁸. Örneğin bir kısım ahalinin Bozok (Yozgat) ve Sivas taraflarından pahalı bir fiyatla alıp getirmekte oldukları zahire yolda Kuzugüdenli ve Afşar aşireti mensupları tarafından gasp ve yağma edilmiştir⁹.

Aşiret mensubu olup eşkıyalık yapan kimselerin hareketleri sadece yol kesicilik yahut hırsızlık suretiyle insanların maddî anlamda mal ve servetlerini almak ve çalmakla sınırlı kalmamıştır. İnsanların eşya ve hayvanlarını almanın, ziraat ve ticaretlerine sekte vurmanın ötesinde ahalden bir kısmına hakarete bulunmak, şiddetli biçimde dövmek, çırılçıplak soymak, namuslarını kirletmek, ateş etmek veya idam ederek öldürmek yahut kendilerini ağır derecede yaralamak, hanelerini

yakmak ve dolayısıyla ailelerin dağılmasına sebep olmak gibi manevî anlamda zarara uğramalarına da neden olmuşlardır¹⁰. Maruz kalınan bu katliam ve yağmalar nedeniyledir ki Kayseri ve çevresinde insanların can ve mal güvenliği ciddi anlamda ortadan kalkmıştır.

Yukarıda ifade edilmeye çalışılan davranışlar içerisinde bulunan aşiret mensuplarının bazılarının isimleri belgelerde alenen zikredilmiş, işlemiş oldukları suçlar açıkça dile getirilmiştir. Örneğin Karabekir oğlu Mehmed Kethüda amcası oğlu Mustafa, Kızıloğlan ve sair kimseler beraberlerinde bulunan aveneleri ile birlikte Karacaviran köyünün 22 hanesini basmış ve dağılmasına sebep olup halkın mal ve eşyasını, çok sayıda davarını, hanelerinde bulunan zahirelerini ayrıca kiliselerinde yer alan 5-10 bin kuruşluk mumlarını gasp etmişlerdir¹¹.

Yine Kuzugüdenli aşireti kethüdası ve arkadaşı Abdulaziz isimli şahıslar birkaç arkadaşı ile birlikte bir gayr-i Müslimi silah ile vurup öldürmüşler, malını mülkünü de gasp etmişler, bir takım uygunsuzluklarda bulunarak Bozok ve Kayseri sancakları dahilinde bulunan köyler ahalisine ve yollarda bulunan bina sakinlerine türlü türlü saldırı ve tecavüze yeltenmişlerdir. Yine adı geçen aşiret mensubu olan Karabekir oğlu Mehmet Kethüda maiyetindeki on beş nefer süvari ile üç yüze yakın hayvan sürüsünü sürerek Çukur köyü (Özvatan) ekili arazilerini hayvanlarına tepelettirmiş ve telef ettirmiştir. Bu gibi hareketlerde bulunmanın ötesinde ayrıca zaman zaman fukara halka ve yolculara zarar ve ziyanda bulunmuştur¹².

Yine Germir köyü ile Kayseri arasında olup köylerine gitmekte olan kimseler, üç süvariden oluşan Kuzugüdenli aşiret mensuplarının tasallutuna uğramışlardır. Eşkiyaya karşı direnmişlerse de çırılçıplak soyulmaktan ve beraberlerinde bulunan mallarının gasp edilmesinden kendilerini kurtaramamışlardır¹³.

Kuzugüdenli aşiretine mensup çeteler Kayseri ve havi olduğu kaza ve köylerde bulunan büyük reaya kiliselerine buyuruldu tarzında sahte tezkereler gönderecek son derece ağır katliam ve yağmalarda bulunmuşlar, kiliselerini tahrip edip bir kısım kadın ve kızlarını alıp dağlara kaldırmışlardır. Bu anlamda Karacaviran köyünü basan Kuzugüdenli aşiretine mensup iki yüz eşkiya köyü tahrip etmiş, ahalisini perişan ederek 30 küsur bin kuruşluk mal ve erzaklarını gasp etmiş, halkın malını tamamıyla yağma ettikten sonra namuslarını da kirleterek ahaliyi dağıtmışlardır¹⁴. Emlâk ve arazilerini geride bırakarak can korkusu ile etrafa dağılan köylüler civar kaza ve köylere sığınmışlardır¹⁵.

Sarıoğlan kazasına tabi Karacaviran köyünde bulunan kiliseye, adı geçen kaza civarında kışlakları olan Kuzugüdenli aşiretine bağlı şahıslardan olup o tarihte Kayseri Meclisi'nde bulunan Molla Mehmet Kara Ebubekir oğlu Mustafa ve Ömer Kethüda ve Mehmet Kethüda Karaca Mehmet Kethüda ve sair taraftarları hücum ederek içerisinde bulunan 32 bin kuruş kıymetindeki hususî mal ve eşyayı soymuşlar, kiliselerini de yakıp yıkarak Rum milletine hakarete bulunmuşlar, ahalinin eşya ve hayvanını alıp gasp ederek kendilerini büyük derecede zarar ve ziyana uğratmışlardır¹⁶.

Daha önceki satırlarda da belirtildiği üzere eşkıyalık eden şahıslar gerek hedef olarak benimsemedikleri, gerekse herhangi bir cezaya maruz kalmayı istemedikleri için kurulu düzen ile çatışma içerisine girmekten şiddetle kaçınmışlardır. Ancak bu tutumun zaman zaman istisnaları da söz konusu olabilmıştır. Örneğin bir müddetten beri Kayseri sancağı kaza ve köylerinde dolaşarak şakilik eden kimse-lerden bir kısmı süvari zaptiyeden iki kişiyi idam ederek öldürmüşlerdir¹⁷. Bu tür hadiselerin yaşandığı zamanlarda eşkıyalara karşı idarî makamlarca daha ciddî ve zecrî tedbirler alınmaya, eşkıyaların yakalanarak cezalandırılmalarına çalışılmıştır. Bu noktada idarecilerin aşiret ile yakınlık ve akrabalıkları onları karşı uygulanması öngörülen tedbirlerin alınmasını veya eşkıyanın cezaya çarptırılmasını engelleyici bir rol oynamamıştır. Örneğin daha evvelce Kuzugüdenli aşiretinden sorumlu olmak gibi bir vazifede bulunmuş olan Kaymakam Mustafa Rüştü Ağanın görevde bulunduğu bir sırada kaza meclisince alınan karar gereği eşkıyanın yakalanması ve layık olduğu cezaya çarptırılması için üzerlerine askeri kuvvet sevk edilmiş, ancak silâh kullanmaya gerek kalmadan 30 kadar sergerde teslim olmuşlardır. Sergerde veya eşkıya diye nitelendirilebilecek olan bu insanlar İstanbul'dan gelen emir üzerine Sivas'a yargılanmak üzere muvazzaf zaptiyelerin gözetiminde götürülmek üzere yola çıkarılmışsa da Kuzugüdenli aşiretinin diğer bir kısım üyeleri tarafından geceleyin yapılan bir baskın sonucunda zaptiye neferleri etkisiz hale getirilmiş, ahalden bazıları silâhla vurularak öldürülmüş, netice itibarıyla adı geçen tutukluların Sivas'a götürülmesine engel olunulmuştur¹⁸.

Yine Sarioğlan kazasına giden bir kimse Kuzugüdenli aşiretinden iki hırsız atlısının muhatabı olmuş, ancak şiddetli biçimde dövülmek, hakarete maruz kalmak ve bir adet merkebin ve 200 kuruşluk malını eşkıyalara teslim etmek suretiyle hayatını kurtarabilmiştir. Sarioğlan kazası ahalisinden yüz yetmiş hanenin hayvan ve eşyalarının tümü gasp edilmiştir¹⁹.

Kuzugüdenli aşireti mensuplarının sebebiyet vermiş oldukları eşkıyalık hadisesinin genel olarak Kayseri sancağı kaza ve köylerinde cereyan ettiğini söylemek mümkündür. Eşkıyalar, Kayseri sancağında faaliyetlerini rast geldikleri ve fırsat buldukları mahallerde ve yollarda bulunan evlere tasallutta bulunarak icra etmişlerdir. Ancak bu tasallut ve zulümlerini daha ziyade Niğde, Nevşehir, Bozok (Yozgat), Kırşehir civarı yanında Kayseri'ye tâbi Sarioğlan kazasına bağlı Karacaviran, Çukur ve Germir köylerinde yoğunlaştığını söylemek de mümkündür.

Halkı canından bıktıran, mal ve mülkünü her fırsatta yağmalayıp gasp eden Kuzugüdenli aşiretine mensup eşkıyalar aleyhinde ilgili devlet kademelerine şikâyetlerde bulunulmuştur. Şikâyetçiler arasında muhtelif mahallelerin muhtar, imam ve papazları gibi toplumun ileri gelen şahsiyetleri yanında bizzat soygun, katliam veya hakarete muhatap olan kimseler de yer almışlardır²⁰. Örneğin Kayseri'de ikamet etmekte olan başta Rum milleti metropoliti ve rahiplerinden bazıları ve kocabaşısı şehirde toplanan meclise gelerek şikâyetlerini arz etmişlerdir. Mağdurların temsilcileri olarak metropolit ve diğer dinî şahsiyetler maruz kaldıkları mağdu-

riyetin giderilmesi ve gasp edilen mal ve eşyaların sahiplerine iâdesi için kendileri adına bir kıta ferman-î âli çıkarılması temennisinde bulunmuşlardır²¹.

Yukarıda kısaca belirtilmeye çalışılan şekâvet olayları neticesinde ilgili şahısların uğramış oldukları zarar ve ziyanın hesabının sorulması yolunda durumlarını bir arzuhal ile dile getirmeleri ve “devletin başı aşkına” diyerek ihkak-i hak için talepte bulunmaları üzerine yakalanabilen suçlular muhakeme olunmuşlar, hapsedilmek veya sürgüne gönderilmek gibi değişik cezalara çarptırılmışlardır. Ayrıca gasp etmiş oldukları mallar ellerinden alınarak sahiplerine iâde edilmiştir. Eşkıya zaman zaman suçlarını inkâr ederek cezadan kurtulmak üzere özü ve sözü doğru kimselerden kendilerine şahitler bulmaya çalışmışlarsa²² da hak ettikleri cezaya çarptırılmaktan kurtulamamışlardır.

Eşkialık olayı adî bir suç boyutunda kaldığı sürece, İslâm Ceza Hukuku açısından ta'zir cezası kapsamında işlem görmüş ve dolayısıyla işlenen suçun boyutuna göre verilen cezanın cinsi de değişik olmuştur. Örneğin pranga cezası adî eşkıyalık hareketinde bulunan kimselere verilen cezalardan birisini teşkil etmiştir. Takdir edilen ceza bazen pranga cezası şeklinde tecelli ederken bazen de süresiz sürgüne göndermek şeklinde tezahür edebilmiştir.

Ta'zir cezasında cezanın tayininin, suçlunun durumu ve işlenen suçun mahiyetine bağlı olarak, hakimın takdirine bırakılmış olması potansiyel suçluları, diğer bir ifade ile suç işlemeye meyilli kimseleri nihâî olarak maruz kalabilecekleri neticeden endişe duymaya ve dolayısıyla da, bir süre için dahi olsa, herhangi bir vukuata teşebbüs etme cesaretini kendilerinde bulamamaya sevk etmiştir.

4- Sonuç

Eşkialık olayları Anadolu'da tarihin hemen her devrinde mevcudiyetini muhafaza eden sosyal bir vâkıa olmuştur. Bu vâkıa toplumun içerisinde bulunduğu refah seviyesi, eğitim düzeyi ve merkezî otoritenin caydırıcılığı ile yakından alakalı olduğu gibi, kültürel bir boyutu da sürekli beraberinde taşımıştır.

On dokuzuncu asrın ortalarında Kayseri ve civarında Kuzugüdenli aşiretine mensup eşkıyalar tarafından icra edildiğine şahit olduğumuz yukarıdaki hadiselerde, eşkıyalık noktasında, yerli ve yabancı, Müslim veya gayr-i Müslim topluluklar arasında herhangi bir ayırım yapılmadığı açıkça görülmektedir. Örneğin Dağıstan tarafından olup İmâm Şâfi mezhebine bağlı bulunan ve Hicaz tarafından gelip Kayseri kazalarından Sarioğlan kazası civarından sekiz erkek ve beraberlerindeki kadınlarla birlikte memleketlerine gitmekte olan kimseler Kuzugüdenli aşiretine mensup bir kısım eşkıyanın tasallutuna maruz kalmışlardır. Eşkialılar, milliyetine, hüviyetine, dinine ve maksadına bakmaksızın bu insanların sahip oldukları eşya ve hayvanlarını ellerinden alarak kendilerini soymaktan çekinmemişlerdir. Yine aynı şekilde, Karacaviran köyünde bulunan kiliseyi yağmalamak ve kilise mensuplarını, hukuka ve insafa sığmayacak uygulamalarıyla, canından bezdirmek veya öldürmekten de kaçınmamışlardır.

Geçmişte hemen hemen bütün Anadolu'da değişik isimler ve muhtelif gruplar tarafından icrâ edilmiş olan ve Cumhuriyet'e kadar da varlığını muhafaza eden bu tür hadiselerin bünyesinde bir çok olumsuzluğu barındırdığı malumdur. Ancak yaşanan bu tür hadiseler ilgili bölgenin toplumsal ve kültürel yapısı, insanının yaşam düzeyi, giyim-kuşam ve hayat tarzı, temel ihtiyaçları, Kayseri şehri ve civarında sürdürülmekte olan ticarî hayatın çeşitliliği, boyutu ve değeri gibi ticarî hususlar hakkında değerli bilgiler içerdiği de şüphesizdir.

KAYNAKÇA

1. Cevdet Türkay, **Başbakanlık Arşiv Belgelerine Göre Osmanlı İmparatorluğunda Oymak, Aşiret ve Cemaatler**, Tercüman Kaynak Eserler Dizisi 1, İstanbul 1979, s. 558.
2. **Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Mektubi Kalemi**, Belge Nu: **84/87**, 25 Cemaziyelahir, Sene 63.
3. **Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Mektubi Kalemi**, Belge Nu: **30/85**; 23 Recep, Sene 61.
4. **Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Mektubi Kalemi**, Belge Nu: **100/83**.
5. **Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Mektubi Kalemi, Umumi Vilayet**, Belge Nu: **28/57**.
6. **Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Mektubi Kalemi, Umumi Vilayet**, Belge Nu: **74/18**.
7. **Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Mektubi Mühimme Kalemi**, Belge Nu: **2/2**, 9 Safer, Sene 62.
8. **Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Mektubi Kalemi, Umumi Vilayet**, Belge Nu: **28/57**. **Başbakanlık Osmanlı Arşivi, İrade-i Meclis-i Vâlâ, No. 2414**; 21 Şevval 63.

DİPNOTLAR

- 1 Kayseri Sancağı ve çevresine yerleşen aşiret ve cemaatler için bak: Emir Kalkan, “**Kayseri’ye Yerleşen Türk Toplulukları**”, Türk Dünyası Araştırmaları, Sayı 17, Nisan 1982, s. 86-102. Ayrıca bak: S. Burhanettin Akbaş, **Kayseri Yöresine Yerleşen Türk Boyları ve Akraba Toplulukları**, Kayseri 1997.
- 2 **Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), İrade-i Meclis-i Vâlâ, No. 2414**; 21 Şevval 63.
- 3 Cevdet Türkay, **Başbakanlık Arşiv Belgelerine Göre Osmanlı İmparatorluğunda Oymak, Aşiret ve Cemaatler**, Tercüman Kaynak Eserler Dizisi 1, İstanbul 1979, s. 558.
- 4 **BOA, Mektubi Kalemî (A-MKT)**, Belge Nu: 84/87, 25 Cemaziyelahir, Sene 63.
- 5 **BOA, İrade-i Meclis-i Vâlâ, No. 2414**; 21 Şevval 63.
- 6 **A.g. vesika.**
- 7 **A.g. vesika.**
- 8 **A.g. vesika.**
- 9 **BOA, A-MKT**, Belge Nu: 30/85; 23 Recep, Sene 61.
- 10 **BOA, İrade-i Meclis-i Vâlâ, No. 2414**; 21 Şevval 63.
- 11 **A.g. vesika.**
- 12 **A.g. vesika.**
- 13 **A.g. vesika.**
- 14 **BOA, A-MKT-UM**, Belge Nu: 28/57; **BOA, A-MKT**, Belge Nu: 100/83; **BOA, İrade-i Meclis-i Vâlâ, No. 2414**; 21 Şevval 63.
- 15 **BOA, A-MKT-UM**, Belge Nu: 28/57.
- 16 **BOA, İrade-i Meclis-i Vâlâ, No. 2414**; 21 Şevval 63.
- 17 **A.g. vesika.**
- 18 **A.g. vesika.**
- 19 **A.g. vesika.**
- 20 **BOA, Mektubi Kalemî, Umumi Vilayet (A-MKT-UM)**, Belge Nu: 74/18; **BOA, Mektubi Mühimme Kalemî (A-MKT-MHM)**, Belge Nu: 2/2, 9 Safer, Sene 62; **BOA, İrade-i Meclis-i Vâlâ, No. 2414**; 21 Şevval 63; **BOA, A-MKT-UM**, Belge Nu: 28/57.
- 21 **BOA, İrade-i Meclis-i Vâlâ, No. 2414**; 21 Şevval 63.
- 22 **A.g. vesika.**